

УДК 351.741

Аліна Валентинівна БОНДАРЕНКО,
*курсант 4 курсу навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Олексій Гнатович ВОЛОШИН,
*старший викладач кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КІНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Реформи, що проводяться на сучасному етапі розвитку української незалежної держави, спричиняють кардинальні зміни в усіх сферах громадського життя. Реалізація цього курсу має призвести до зниження рівня злочинності в Україні, а також підвищення ефективності та результативності роботи правоохоронних органів з виявлення, розслідування злочинів. Успішне виконання завдань з боротьби зі злочинністю вимагає від правоохоронних органів подальшого удосконалення й оновлення прийомів та способів виявлення і дослідження матеріальних слідів злочинів. У зв'язку з цим особлива увага повинна приділятися ідентифікаційним видам досліджень. Так при розслідуванні злочинів слідчим доводиться стикатися з такою проблемою, як недостатність чи відсутність доказів. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми може бути застосування криміналістичної одорології. Саме тому, криміналістичне використання запахових слідів людини в ідентифікації особи злочинця, конкретного джерела цих запахових слідів, а також у можливості надання розшукової і доказової інформації для вирішення питання її невинності набуло нового розвитку і впровадження в практику діяльності правоохоронних органів.

У криміналістиці термін «запах» в першому його значенні – матеріальне його тіло. Внаслідок взаємодії об'єктів при вчиненні злочину виникає запах, що виконує функцію сліду в трасологічному значенні. Дані матеріальні газоутворення **називають слідами запаху.**

Оскільки випаровування, тобто перехід із рідкого в газоподібний, відбувається за будь яких умов, то процес створення запахового сліду неперервний.

Властивості запахового сліду:

- Непереривність запахових слідів;
- Рухливість запахових слідів;
- Розсіювальність запахових слідів;
- Подільність запахових слідів.

Зважаючи на властивості запахового сліду в криміналістиці виник новий напрямок – **криміналістична одорологія**. Це розділ науки криміналістики, що займається дослідженням фізичних і біологічних закономірностей механізму утворення слідів запаху і розробленням на цій основі методів і засобів дослідження, збирання і використання слідів у кримінальному судочинстві.

Використання одорологічної інформації у боротьбі із злочинами бере початок тільки з 1896 року, коли за ініціативою відомого австрійського криміналіста Ганса Гросса в Гільдесгеймі з'явилося 12 собак, навчених веденню поліцейської служби. З часом була звернена увага на можливість криміналістичного використання природної здібності собаки вистежувати по слідах запаху свою жертву. Відшліфовані до унікальності на протязі тисячолітньої еволюції, збережені і розвиненні в процесі подальшого одомашнення і довготривалої селекційної роботи, нюхові здібності собаки стали використовуватися людиною в боротьбі із злочинами.

Саме Гансу Гроссу належала перша оцінка значення результатів застосування позалабараторної собаки-детектора для пошуку людини по слідах його запаху на місцевості.

Розвиток службової кінології МВС України розпочинається з 2 квітня 1994 року, коли наказом МВС України № 169 на правах відділу було створено Службу організації роботи службового собаківництва у правоохоронній діяльності МВС України. У 2002 році згаданий вище відділ, було ліквідовано, а методичне керівництво кінологічною службою всієї системи МВС України покладене на групу службового собаківництва Департаменту карного розшуку.

11 жовтня 2003 року було підписано наказ МВС України № 1168 « Про створення кінологічної служби », яким передбачалося створення кінологічної служби як окремого підрозділу у структурі блоку кримінальної міліції. На них покладено

виконання, зокрема організаційно – методичних, контрольно-наглядових функцій, регулятивну та облікову діяльність у кінологічній сфері в системі МВС.

В зв'язку з реформуванням системи Міністерства внутрішніх справ України 2 вересня 2015 р. Кабінет Міністрів України відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII прийняв рішення щодо створення центрального органу виконавчої влади – Національна поліція, яка підпорядковується Міністерству внутрішніх справ України. В Наказі № 1145 01.11.2016 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України», відповідно до пункту 12 частини 3 статті 45 Закону України «Про Національну поліцію» та з метою забезпечення організації діяльності кінологічних підрозділів територіальних органів Національної поліції України, ефективного використання можливостей кінологічної служби в протидії злочинності та забезпеченні публічної безпеки і порядку зазначено, що основними завданнями служби є:

- організація і розвиток системи службового собаківництва, його ефективне функціонування на підставі впровадження науково-обґрунтованих методів управління органами й підрозділами служби кінології;

- організаційне та методичне забезпечення діяльності кінологічної служби;

- управління та координація роботи кінологічних підрозділів у мирний та особливий період;

- упровадження організаційних заходів щодо забезпечення розвитку матеріально-технічної бази, контролю за проведенням ветеринарних та зооінженерних видів діяльності.

Концепцію розвитку кінологічних служб центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ, та Національної гвардії України до 2020 року затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України 24.05.2017 № 442 визначає основні напрями розвитку кінологічних служб центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ (далі – ЦОВВ МВС), та Національної гвардії України (далі –

НГУ) до 2020 року і спрямована на створення сучасних кінологічних підрозділів, здатних забезпечити виконання покладених на них завдань.

До кінологічних підрозділів і служб ЦОВВ МВС та НГУ належать:

- 1) кінологічна служба Національної поліції України;
- 2) кінологічна служба Державної прикордонної служби України;
- 3) кінологічна служба Національної гвардії України;
- 4) кінологічна служба Державної служби України з надзвичайних ситуацій;

Концепція також передбачає створення кінологічного центру, який є головним кінологічним підрозділом з організаційного і методичного керівництва працівниками підрозділів поліції, які виконують функції кінологічного забезпечення службової діяльності та є основною базою з утримання, розведення, вирощування, підготовки та використання службових собак у протидії злочинності, забезпеченні публічної безпеки і порядку.

Розробка нових технічних засобів для проведення слідчих (розшукових) дій з використанням собак кінологічної служби. Так фахівцями кінологічної служби ДНДІ МВС України на замовлення відділу організації кінологічної діяльності Національної поліції України, розроблена система передачі відео з місця виконання завдань призначена для огляду об'єктів, небезпечних для життя працівників: місце засідки злочинців, наявність вибухових пристроїв тощо. До складу зазначеної системи входять наголовник, на якому встановлюється відеокамера, жилет для розміщення пристрою отримання команд від оператора-кінолога та ретранслятор для передачі відеоконтенту кінологу. У оператора-кінолога знаходиться планшет, на якому відображається картинка з місця знаходження собаки.

Для подальшого розвитку кінологічної служби 8–9 листопада 2018 року на базі Головного управління Національної поліції в Хмельницькій обл. проходила міжвідомча науково-практична конференція з проблемних питань розвитку службової кінології органів виконавчої влади, діяльність яких координується МВС. В рамках конференції відбулося відкриття нового сучасного кінологічного центру ГУНП в Хмельницькій обл., на базі якого готуватимуть службових собак не

лише для поліції, а й інших силових структур, а також визначила основні напрями розвитку службової кінології. Головними завданнями кінологічної служби в системі правоохоронної діяльності є:

- по-перше, розробка навчально-методичного забезпечення підготовки спеціалістів у сфері розвитку службової кінології з питань протидії злочинності (підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації);

- по-друге, надання теоретичної допомоги практичним підрозділам кінологічної служби щодо впровадження новітніх технологій та міжнародного досвіду в протидії злочинності.

- по-третє, урахування проблем практики при розробці нових нормативно-правових актів та вдосконаленні чинного законодавства у даній сфері.

Загалом в Національній поліції України нараховується понад 3 тисячі службових собак, з яких 1140 – розшукових, 1554 – патрульно-розшукових, 74 – для пошуку вибухівки та 90 – наркотиків. У Національній поліції України несуть службу 850 собак. З початку поточного року кінологів зі службовою собакою залучали до розкриття майже 1 тис. злочинів, з них у 500 випадках це допомогло в розслідуванні злочинів.

Кінологічна служба є службою бойового забезпечення і призначена для організації і методичного забезпечення, ефективного використання службових собак в охороні громадського порядку, конвоюванні заарештованих та засуджених, в охороні та обороні важливих державних об'єктів, матеріально-технічного та військового забезпечення Міністерства внутрішніх справ України.

Список бібліографічних посилань

1. Биленчук П. Д. Методика обнаружения и использования одорологических информации в процессе раскрытия преступлений. Киев, 1993. 156 с.

2. Про створення кінологічної служби : наказ МВС від 11.10.2003 № 1168 / База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1168-17> (дата звернення: 08.11.2018).

3. Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України : наказ МВС України від 01.11.16 № 1145 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1544-16> (дата звернення: 08.11.2018).

4. Про затвердження Концепції розвитку кінологічних служб центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ, та Національної гвардії України до 2020 року : наказ МВС від 24.05. 2017 № 442 // Аіга:Закон : правовий портал. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS754.html (дата звернення: 08.11.2018).

5. Кінологічна служба // Національна гвардія України : офіц. сайт. URL: <http://ngu.gov.ua/ua/kinologichna-sluzhba> (дата звернення: 08.11.2018).

Одержано 22.11.2018

УДК 343.132(477):343.123.12

Вікторія Євгеніївна БОНДАРЕНКО,

курсант 2 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Сергій Євгенович АБЛАМСЬКИЙ,

доцент кафедри кримінального процесу та організації

досудового слідства факультету № 1 Харківського

національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ

Розкриття будь-якого злочину зазвичай досягається колективними зусиллями працівників слідства та оперативних підрозділів. Сьогодні це основа всієї організації роботи по боротьбі зі злочинністю. Це комплексна діяльність всіх правоохоронних органів, наділених різними методами і засобами пізнання. Зокрема при розкритті і розслідуванні на стадії досудового розслідування слідчий вступає у взаємодію з підрозділами органів дізнання, які наділені різними технічними засобами, гласними й негласними прийомами їхнього застосування для збирання й обробки доказової інформації про пізнавану подію, ознаки якої виявлені.